

Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів. Технологія портфоліо в інклюзивному класі

У навчальному процесі має здійснюватися контроль за виконанням індивідуального навчального плану (ІНП). За допомогою контролю визначається взаємозв'язок між рівнем навчання, що планувався, і досягнутим, створюються умови для варіювання та добору навчального матеріалу з урахуванням актуального розвитку учня. Таким чином з'ясовується відповідність ІНП потенційним можливостям учня та його ефективність.

Дітям із ЗПР, з порушенням мовлення, ДЦП, РВ притаманні порушення процесів пізнавальної діяльності – сприймання, пам'яті, мислення. Їм властиві неадекватний рівень сформованості самооцінки, недостатня саморегуляція, словесна регуляція дій. Для більшості з них характерні пасивність, залежність від оточуючих, схильність до спонтанної поведінки. Вони не вміють адекватно оцінювати власні можливості. Одні з них – недостатньо критичні до своїх можливостей, переоцінюють їх, інші, навпаки, їх занижують. У дітей недостатньо сформована мотиваційна сфера. Вони залишаються в колі дошкільних інтересів, у них переважають ігрові форми поведінки, а шкільні інтереси мають нестійкий і вибірковий характер. У більшості з них не сформований основний механізм особистісної готовності до школи у вигляді домінування навчальної пізнавальної та соціальної мотивації. Отже, в інклюзивному класі у молодших школярів з особливостями психофізичного розвитку та в частини молодших школярів з нормальним розвитком психологічні компоненти готовності до шкільного навчання можуть бути несформованими або сформованими частково. Тому на початковому етапі навчання, окрім засвоєння пропедевтичних знань та вмінь з навчальних предметів, має відбуватися розвиток складових психологічної готовності до шкільного навчання. Тому необхідний контроль за цими процесами. Він потрібний для отримання учителем інформації про виконання індивідуальних навчальних планів учнями з особливостями психофізичного розвитку і пропедевтичного розділу навчальної програми дітьми з нормальним розвитком, наскільки діти обох категорій просунулися вперед на визначеному етапі навчання, про слабкі знання, уміння і навички, про корекційний розвиток пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, особистості; зрештою про те, чи досягли учні визначених навчальних цілей на конкретному етапі навчання

Особливо важливим у здійсненні контролю є оцінювання – процес встановлення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні предметними знаннями, вміннями та навичками відповідно до навчальної програми. Оцінка виражається в оцінних судженнях і висновках учителя, які є якісними (словесними) показниками, або в балах, тобто в кількісних показниках.

У загальноосвітній школі в інклюзивних класах навчальні досягнення учнів 1-2 класів оцінюються без балів (Тамара Сак).

Якщо ІНП учня розроблено на основі програми загальноосвітньої школи, то навчальні досягнення оцінюються за критеріями, що встановлені для цього ж типу школи; а якщо на основі навчальної програми спеціальної школи – то за критеріями, що визначені для відповідного типу спеціальної школи. Так, коли оцінюються знання, уміння й навички, здобуті дитиною на основі навчальної програми допоміжної школи, то зміст рівневої оцінки навчальних досягнень ґрунтується на оцінюванні компонентів навчальної діяльності: змістового, операційно-організаційного, емоційно-мотиваційного. У програмі школи для дітей з тяжкими вадами мовлення враховується рівень засвоєння знань, умінь і навичок, що співвідноситься з типом розумової діяльності (пасивно-репродуктивний; репродуктивний; репродуктивно-продуктивний; продуктивний), який переважає під час виконання навчальних завдань. Якщо ІНП розроблено на основі програми школи інтенсивної педагогічної корекції, об'єктом оцінювання є компоненти навчальної діяльності учня – змістовий, операційний, мотиваційний.

Успіхи у навчанні учнів, які навчаються за індивідуальною (нецензовою) програмою, оцінюються за критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів

спеціальної загальноосвітньої (допоміжної) школи для дітей з порушеннями розумового розвитку.

У світовому освітньому просторі починаючи з 90-х років 20 ст., з часу введення в практику контрольно-вимірjuвальних матеріалів (тестів), з'явилися інноваційні форми оцінювання і форми накопичення інформації – портфоліо.

У початковій школі в інклюзивному класі доцільним є ведення учительського портфолію та портфолію учня. Портфолію вчителя розглядається як спосіб фіксування, накопичення та оцінювання індивідуальних досягнень учня протягом певного періоду навчання.

Формування портфолію допомагає вчителю:

- розкрити індивідуальні можливості дитини;
- стежити за динамікою навчальних досягнень учня за певний проміжок часу;
- визначати ефективність та відповідність ІНП можливостям дитини, а відтак – коригувати його;
- стежити за розвитком соціалізації та формування особистості учня;
- здійснювати зворотний зв'язок між дитиною, батьками, учителем.

В інклюзивному класі портфолію є важливим засобом контролю та оцінки, який ґрунтовно доповнює критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Як зазначає Овертон (Overton, 2006) портфолію — це «зібрання робіт учня, що забезпечує цілісне бачення його слабких та сильних сторін». У цьому полі вагомим є порт фолію, яке веде вчитель. Таке портфолію дає змогу розв'язати проблему пов'язану з розроблення індивідуального навчального плану. Навчання дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі може здійснюватися за індивідуальним навчальним планом розробленим на основі програми масової школи або за індивідуальним навчальним планом розробленим на основі програми спеціальної школи, яку рекомендує психолого-медико-педагогічна консультація. Бувають випадки коли учневі доцільно змінити тип навчальної програми. Наприклад, дитині з моторною алалією, внаслідок вторинного інтелектуального недорозвинення, підійде навчальна програма школи інтенсивної педагогічної корекції (для дітей із ЗПР), або дитину з аутизмом краще навчати за програмою допоміжної школи. Особливості добору навчальної програми та ефективність розроблення індивідуального навчального плану на її основі допоможуть матеріали портфолію вчителя. Вони знадобляться для обговорення з батьками динаміки навчальних досягнень учня упродовж певного часу та визначення подальшої стратегії навчання з їхньою участю.

Як відомо, навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку ґрунтується на ідеї – корекційний розвиток психічної сфери (пізнавальних процесів, мовленнєвої діяльності, особистості) відбувається під час опановування учнями знань та вмінь, що здобуваються в процесі цілеспрямованого корекційного впливу. Особливістю навчальних програм спеціальної школи або адаптованих навчальних програм масової школи є визначення спрямованості корекційно-розвивальної роботи та очікуваних результатів, де мають відобразитися напрями корекційно-розвивального впливу, що здійснюється на матеріалі навчальної теми і охоплює процеси пізнавальної, мовленнєвої діяльності та корекційний розвиток особистості. Результати корекційно-розвивального впливу, які відображаються в діяльності учня, мають входити до портфолію вчителя. Ці матеріали використовуються для обговорення стратегії корекційного впливу на розвиток учня з психологом, логопедом, батьками, а в разі потреби – з дитячим психоневрологом. Портфолію має бути процесуальним, тобто охоплювати певний період навчальної діяльності, і візуальним (матеріали, що висвітлюють діяльність учня вчитель вміщує в папку, коробку для паперів). Наприклад, до портфолію з математики мають входити: контрольна робота (відповідно до навчальної програми); завдання, спрямовані на усунення помилок, допущених у роботі; зразки робіт, що виконуються щоденно, та домашніх робіт; самостійна та контрольна робота. До портфолію треба вміщувати матеріали, які ілюструють не тільки труднощі навчальної діяльності та процес їх усунення, а й успіхи дитини. Це можуть бути успішно виконані контрольні роботи, диктанти, творчі роботи, тощо. До портфолію також долучаються якісні оцінні характеристики, які дають учневі його ровесниками, учителем, батьками. Наприклад, подяка за підготовку до «Дня іменинника», за старанне чергування в класі або їдальні.

Портфолію вчителя

Титульний аркуш (прізвище, ім'я, по-батькові дитини; навчальний заклад, клас, контактна інформація).

Розділ «Досягнення учня у навчанні». Сторінки: Рідна мова; математика; читання. До сторінок мають входити: контрольні та самостійні роботи (відповідно до навчальної програми); завдання, спрямовані на усунення помилок, що допущені в роботах; зразки робіт, що виконуються щоденно та домашніх робіт, підсумкові атестаційні відомості (за семестр, навчальний рік). Може також вміщувати графіки швидкості читання; навчальні досягнення, зафіксовані оцінкою у вигляді дробу: знаменник означає кількість помилок допущених учнем у попередній роботі, а чисельник – кількість помилок в останній роботі.

Розділ «Соціальна компетентність учня». Містить записи вчителя про особливості поведінки учня; його співпрацю з однокласниками на уроці, у позаурочний час; про особливості спілкування з однолітками, дорослими, коло друзів. Важливо зазначати причини труднощів соціалізації (особливості поведінки, комунікативної діяльності), а також позитивні аспекти, що є підґрунтям для поліпшення соціальних контактів дитини.

Розділ «Суспільна робота учня». Доручення, які дитина виконує в класі, у школі; участь у суспільно-корисній праці, подяки за виконане тощо.

Розділ «Творчі роботи учня». Тут вміщуються творчі роботи, які не увійшли до портфолію учня. Якщо виконана об'ємна робота (виріб), треба помістити її фотографію. Якщо дитина брала участь у виставці або конкурсі, необхідно зазначити інформацію про цей захід: назва, коли, де і ким проводився.

Розділ «Відгуки і побажання». Вміщуються висновки та побажання на основі результатів навчального року.

Портфолію завжди візуалізоване (може бути у вигляді спеціальної папки, картотеки). Це має бути спеціально спланована та організована індивідуальна добірка матеріалів і документів, що відображає зусилля, динаміку і досягнення учня в різних галузях. Розділ «Творчі роботи» має стати основним, а розділ «офіційні документи» - відійти на другий план і використовуватися як додаток.

Залежно від конкретних цілей навчання добирається тип портфолію: портфолію документів; портфолію досягнень; рефлексивний портфолію.

Можуть бути й інші типи портфолію. Показовий портфолію. Може включати кращі учнівські роботи зібрані на певному етапі навчання які найповніше демонструють уміння і можливості учня. Наприклад, проекти і дослідження, художні роботи, природничо-наукові експерименти, досягнення в музичному мистецтві тощо.

У нашій країні технологія портфолію ще не знайшла достатнього застосування. Однак, впровадження інклюзивного навчання потребує включення у навчальний процес цієї технології оцінювання навчальних досягнень учнів.

Портфолію учня початкової школи

В інклюзивному класі добре запровадити портфолію, яке добиратиме учень самостійно. Це дасть змогу вчителю розв'язати низку важливих корекційних завдань. Так, робота над портфолію допоможе максимально розкрити індивідуальні можливості кожної дитини. Вже з початку навчання у школяра закладатиметься підґрунтя саморефлексії навчальної діяльності, тобто відповідальності та самостійності навчання, участь в якісному оцінюванні результатів власного навчання. У дитини формуватиметься вміння аналізувати власні інтереси, схильності, потреби і співвідносити їх з наявними можливостями. Цей чинник, зважаючи на низьку спроможність дитини з особливими освітніми потребами адекватно оцінити свій фізичний стан, інтелектуальні можливості, помітно завищену або знижену самооцінку, порівняно з нормою, допоможе розвивати позитивні якості особистості. Дослідниками доведено, що самостійна добірка матеріалів портфолію породжує ситуацію успіху, призводить до підвищення самооцінки і впевненості у власних можливостях; окрім того вона розвиває пізнавальні інтереси і готовність до самостійного пізнання.

Мета учнівського портфолію полягає у:

- формуванні в учня відповідальності та самостійності навчання;
- розвитку вміння давати якісну оцінку результатів власного навчання та діяльності;
- розвитку вміння аналізувати власні інтереси, схильності, потреби і співвідносити їх з наявними можливостями. (Цей чинник, зважаючи на низьку спроможність дитини з особливими освітніми потребами адекватно оцінити свій фізичний стан, інтелектуальні можливості, помітно завищену або знижену самооцінку, порівняно з нормою, допоможе розвивати позитивні якості особистості);
- формуванні пізнавальних інтересів і готовності до самостійного пізнання;

Самостійна добірка матеріалів портфоліо породжує ситуацію успіху, призводить до підвищення самооцінки і впевненості у власних можливостях.

Добирати портфоліо учнями можна починати вже у початковій школі і залучати до цієї роботи учнів усього класу.

Пропонуємо такий зміст портфоліо.

Титульний лист. Містить основну інформацію (прізвище, ім'я, по-батькові дитини; навчальний заклад, клас), контактну інформацію і фотографію учня. Добре коли для титульного листка фотографію добирає сама дитина. При цьому не слід наполягати на офіційності портрета. Нехай дитина покаже себе такою, якою себе уявляє і хоче щоб такою її бачили інші люди.

Розділ «Мій світ». Міститься будь-яка інформація корисна і важлива для дитини. Можуть бути такі заголовки листків:

- «Моє ім'я» інформація про те, що означає ім'я, можна написати про знаменитих людей, які мають таке ж ім'я.
- «Моя сім'я» — можна розповісти про кожного члена сім'ї або скласти невеличке оповідання про свою сім'ю.
- «Моє місто (село)» — розповідь про рідне місто(село), його цікаві місця. Тут можна вмістити намальовану разом з дитиною схему маршруту від дому до школи. Важливо щоб на ній були відмічені вуличний перехід, світлофори.
- «Мої друзі» — фотографії друзів, інформація про їхні інтереси, захоплення.
- «Мої захоплення» — невеличке оповідання, чим захоплюється дитина. Можна написати про заняття в спортивній секції, навчання в музичній школі або в інших навчальних закладах позашкільної освіти.
- «Моя школа» — розповідь про школу і вчителів.
- «Мої улюблені шкільні предмети» — невеличкі записи про улюблені шкільні предмети, які занотовуються, на зразок «мені подобається ..., тому що ...». Може бути листок з назвою «Шкільні предмети», в якому дитина може висловитися про кожний предмет, знайти в ньому щось важливе і необхідне для себе.

Розділ «Моє навчання». У цьому розділі заголовки листків присвячені конкретному шкільному предмету. Учень наповнює цей розділ вдало написаними контрольними роботами, цікавими проектами, відгуками про прочитані книги, графіком зростання швидкості читання, творчими роботами.

Розділ «Моя суспільна робота». Тут можна розповісти про доручення дитини. Дитина може брати участь у шкільному спектаклі, розповідати вірші на лінійці, виступати на ранку тощо. Оформляти цей розділ бажано з використанням фотографій і коротких повідомлень на зазначену тему.

Розділ «Моя творчість». У цьому розділі дитина вміщує свої творчі роботи: малюнки, казки, вірші. Якщо виконана об'ємна робота (виріб), треба помістити її фотографію. Батькам необхідно надати повну свободу для виконання цього розділу. Якщо дитина брала участь у виставці або конкурсі, необхідно вказати інформацію про цей захід: назва, коли, де і ким проводився.

Розділ «Мої враження». В початковій школі діти беруть активну участь в екскурсіях, відвідують музеї, театри. Після завершення екскурсії можна запропонувати творче завдання, виконання якого призведе до того, що дитина пригадає не лише зміст екскурсії, а й матиме можливість висловити власні враження.

Розділ «Мої досягнення». Тут вміщуються грамоти, дипломи, листи з подяками, а також

атестаційні відомості. У початковій школі не треба розділяти успіхи у навчанні (похвальний лист), і, наприклад, у спорті (диплом). Краще їх розміщувати не за значущістю, а, наприклад, в хронологічному порядку.

Розділ «Відгуки і побажання». Це можуть бути відгуки вчителя. Наприклад «Брав активну участь у підготовці позакласного заходу», «Підготував стінгазету» тощо. Тут можуть бути рекомендації і побажання вчителя за результатами навчального року.

Розділ «Роботи, якими я пишаюся». На початок навчального року треба уважно вивчити портфолію, проаналізувати зібрані в ньому матеріали й у наступному класі їх поновити.

Менш суттєві матеріали і документи можна покласти в окрему папку, а найцінніші помістити в спеціальному розділі «Роботи, якими я пишаюся».

Останній розділ «Зміст». Робота над портфолію дитини з особливими освітніми потребами чи з нормальним розвитком, потребує активної допомоги батьків. Вчитель має довести батькам її корисність. Треба переконати їх у тому, що сумісна систематична робота над портфолію допоможе краще пізнати дитину, її реальні можливості, а використання матеріалів портфолію на батьківських зборах, сприятиме ефективному зворотному зв'язку між батьками і вчителем. У першому класі, коли дитина починає вчитися складати портфолію, допомога батьків має бути найповнішою. В міру дорослішання школяра допомогу треба мінімізувати. З самого початку слід організувати роботу так, щоб дитина сама докладала певних зусиль до формування портфолію. В процесі роботи обов'язково відбувається процес осмислення власних досягнень, формування особистісного ставлення до отриманих результатів і усвідомлення власних можливостей.

Портфолію учня основної школи

Портфолію учня інклюзивного класу основної школи допоможе розв'язувати завдання, пов'язані з переведенням на так званій профільний ланцюжок навчання у старшій школі. Зазвичай, профорієнтаційна робота у школі проводиться психологом за допомогою спеціальних психологічних тестів. Однак міждисциплінарні педагогічні тести, для здійснення конкурсного відбору у профільні класи, не розроблені, відсутня ефективна система тестування і профорієнтації. Таким чином всебічний та об'єктивний моніторинг навчальних досягнень, який доповнюється матеріалами портфолію, відкриває нові можливості атестації випускників основної школи і конкурсного відбору для продовження навчання на вищому освітньому щаблі відповідно до інтелектуальних та психофізичних можливостей учнів.

Оцінювання матеріалів портфолію здійснюється відповідно до завдань, на які вони спрямовані, із залученням кількісних та якісних оцінок. Наприклад, для розв'язання проблеми пов'язаної з конкурсним відбором до профільних класів старшої школи можна запровадити такі види портфолію.

«Портфолію документів» вміщує сертифіковані індивідуальні освітні досягнення: навчальні досягнення з конкретних предметів (за семестр, навчальний рік), сертифікати, свідоцтва, грамоти. Кожен з цих компонентів повинен мати заздалегідь визначену суму балів. Такий тип портфолію, поряд з навчальними досягненнями, свідчить про рейтинг учня у класі, школі. Однак він не описує процесу індивідуального розвитку учня, різноманітність його творчої активності.

«Портфолію робіт» — може бути яскравим показником зорієнтованості на профільне навчання. Воно містить зібрання різних творчих, проектних, дослідницьких робіт учня, а також основних форм і спрямувань його навчальної та творчої активності: участь у різних конкурсах, наукових конференціях, літніх таборах; творчі, спортивні, досягнення. Такий варіант портфолію передбачає якісну оцінку, наприклад, за параметрами повноти, різноманітності, та переконливості матеріалів, якості робіт, спрямованості на вибраний профіль навчання. Якісна оцінка портфолію має доповнюватися результатами підсумкової атестації. Треба сказати, що добірка матеріалів до «Портфолію робіт» та їхня оцінка, педагогічно значима для багатьох учнів. Для них такий вид портфолію є чудовою нагодою показати свою спроможність та успішність у навчанні.

«Портфолію відгуків» містить характеристики на учня, які охоплюють різні види його діяльності. Вони можуть надаватися учителями, батьками, однокласниками, працівниками

системи позашкільної освіти та ін. Портфоліо вміщує письмовий аналіз різних видів власної діяльності та результати у вигляді: текстів висновків, рецензій, відгуків, резюме, рекомендованих листів тощо. Така форма портфоліо розвиває механізми самооцінки учня, підвищує рівень усвідомленості процесів, пов'язаних з навчанням і вибором профільного навчання.

Оцінювання по-новому. НУШ та інклюзивна освіта.

КОНЦЕПЦІЄЮ реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період 2029 року») визначено пріоритетні проблеми наявної освіти та перспективні шляхи їх вирішення.

Проблемою, яка потребує розв'язання, є суттєве погіршення якості загальної середньої освіти протягом 1992—2016 років, однією з причин, що впливає на такі наслідки, є застарілі зміст освіти та методики викладання.

Разом з тим, Законом України «Про освіту» задекларовано якісні зміни у засобах і методах оцінювання здобувачів освіти (ст. 53 Закону України «Про освіту»: здобувачі освіти мають право на справедливе та об'єктивне оцінювання результатів навчання).

Зміни у змісті освіти означають також підбір педагогічного інструментарію в оцінюванні, який сприятиме самоаналізу і формуванню нових прагнень до саморозвитку в учнів, на перевагу сприйняття оцінки, як вироку.

ДЕРЖАВНИМ СТАНДАРТОМ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ (Постанова Кабінету Міністрів від 21.02.2018 № 87) визначено мету початкової освіти: всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості. Таке формулювання підсилює зміст поняття «індивідуальна освітня траєкторія», визначеного Законом України «Про освіту».

Індивідуальна освітня траєкторія - персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. **Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план.** (Закон України «Про освіту»)

Інклюзивна освіта, надання психолого-педагогічної підтримки та здійснення корекційно-розвиткової роботи з дітьми з особливими освітніми потребами також вимагають принципово інших засобів і методів оцінювання здобувачів освіти, відповідно до вікових, психофізіологічних та індивідуальних особливостей.

Традиційне оцінювання	Формувальне оцінювання
Оцінювання знань предмета	Оцінювання результатів проектної діяльності
Оцінювання кінцевого результату	Оцінювання самостійності, співробітництва, процесу навчання
Оцінювання вчителем	Оцінювання учнями. самооцінювання
Отримання звіту про результати навчання учнів, їх ранжування	Отримання більш повної картини навчання кожного учня зокрема, його поступу у досягненні цілей

Активне застосування сучасними педагогами методики формувального оцінювання є одним із ключових чинників якісної освіти.

Формувальне оцінювання – це цілеспрямований неперервний процес, під час якого формується культура спільного обговорення у класі, розвиваються навички критичного і творчого мислення, а також формується середовище, що заохочує учнів запитувати.

Формувальне оцінювання підтримує впевненість учнів у тому, що кожен із них здатен покращити свої результати, оскільки учням наводяться приклади того, що від них очікують. Разом з тим, педагог, спираючись на принципи розумного пристосування (запровадження адаптацій та модифікацій) і формувального оцінювання створює атмосферу визнання цінності особливостей і можливостей кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами.

Відомо, що в тому випадку, коли учні та вчитель однаково розуміють цілі та очікувані результати навчання, процес навчання стає більш ефективним. Учні мають розуміти, яких результатів навчання слід досягнути, і у будь-який час встановити, на якому етапі досягнення своїх цілей вони знаходяться, оцінити точність виконаних дій та операцій, скоригувати, за необхідності, та зрозуміти, коли очікуваного результату досягнуто. Таким чином, формувальна оцінка – це «зворотній зв'язок» для учнів, який дозволяє їм зрозуміти, яких заходів слід вжити, щоб покращити власні результати.

Переваги формувального оцінювання

Формувальне оцінювання надає можливість	
Для вчителя	Для учня
<ul style="list-style-type: none"> ï чітко сформулювати освітній результат, який потрібно отримати та оцінити в кожному окремому випадку та організувати, відповідно до цього, свою роботу; ï зробити учня суб'єктом освітньої та оцінювальної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> ï вчитися на помилках; ï зрозуміти, що є важливим, а що другорядним; ï зрозуміти, в яких видах діяльності є успіхи; ï визначити, чого вони не знають; ï визначити, чого вони не вміють робити

Під час запровадження формувального оцінювання у навчальному процесі вчитель має дотримуватись наступних принципів:

1. Вчитель постійно забезпечує зворотній зв'язок, надаючи учням коментарі, зауваження, поради щодо їх діяльності.
2. Учні беруть активну участь в організації процесу їх власного навчання.
3. Вчитель змінює техніки і технології навчання в залежності від зміни результатів навчання учнів.
4. Вчитель усвідомлює, що оцінювання тільки за допомогою виставлення деякої кількості балів різко зменшує мотивацію та самооцінку учня.
5. Вчитель усвідомлює необхідність навчити учнів принципам і способам покращення власних результатів.

Цілі формувального оцінювання

Перед початком роботи	У процесі роботи
<ul style="list-style-type: none"> ï Виявлення потреб учнів ï Оцінювання володіння учнями навчального матеріалом ï Виявлення інтересів кожного учня ï Постановка цілей 	<ul style="list-style-type: none"> ï Заохочення до взаємодії ï Здійснення моніторингу прогресу ï Перевірка розуміння ï Мотивація метапізнання

Формувальне оцінювання пов'язане з такими важливими завданнями: сприяти впевненості учня у власних силах, надавати орієнтири, корисні поради на певних етапах навчання, сигналізувати про складнощі, забезпечувати діалог «учитель-учень», формувати стратегію успішного навчання.

Методи та інструменти формувального оцінювання

Методи формувального оцінювання			
Графічні	Наочні	Текстові, відео, фото	Консультації
Карти знань	Замітки	Форми	Форми запитання
Завдання на послідовність	Оціночні листи	Запитання	
Схеми	Контрольні списки	Щоденники	
Списки пріоритетів	Запитання для обговорення		
Таблиці	Спостереження учнів		
	Спостереження вчителя		

Рефлексія в оцінюванні навчальних досягнень

Рефлексія (від лат. reflexio — відображення) в освіті – усвідомлення учнем своєї навчальної діяльності, аналіз власних результатів навчання з метою підвищення їх ефективності. Рефлексія є одним з видів формувального оцінювання, вона привчає учня до систематичного аналізу результатів власної діяльності, зокрема й не пов'язаної із навчанням у школі. З метою проведення рефлексії можна пропонувати учням початки речень, які учні продовжують:

Сьогодні я дізнався....

Сьогодні я навчився...

Найбільш цікавим для мене виявилось...

Найбільше мені сподобалось...

Знання, що їх осмислено, як особистісне надбання, складаються з таких компонентів:

ї знаю що – відомості про зміст своїх знань та незнання;

ї знаю як – відомості про засвоєні дії, що належать до способів набуття, розвитку та перетворення знань;

ї знаю навіщо – розуміння суті навчальних матеріалів та діяльності з їх отримання;

ї знаю себе – визначення себе відносно певних знань і відповідних інформаційних матеріалів.

Техніки формувального оцінювання

Мовні підказки

Учитель періодично дає учням мовні зразки (вислови, підказки), які допомагають будувати відповідь.

Наприклад: Основною ідеєю (принципом, процесом) є _____, тому що _____

Світлофор

У кожного учня є картки трьох кольорів світлофора. Учитель просить учнів показувати картою відповідного кольору розуміння (зелений), неповне розуміння (жовтий), нерозуміння (червоний) матеріалу. Після сигналу учитель з'ясовує: що зрозуміли? Що не зрозуміли?

Техніка «Тижневий звіт»

У кінці навчального тижня кожному учневі пропонується дати відповіді на запитання «Чому я навчився за тиждень?», «Що для мене залишилося нез'ясованим?», «Які запитання я б поставив учням, якби був учителем?» тощо

Формувальне оцінювання підтримує впевненість здобувачів освіти у тому, що кожен із них – успішний та особливий, здатний покращити свої результати.

Список використаних джерел:

Закон України «Про освіту»

Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти»

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період 2029 року»

Лист МОН від 10.01.2017 № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами»

Лист МОН від 12.07.2017 № 1/9-385 «Про навчальні плани та організацію навчально-реабілітаційного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 207/2018 навчальному році»

Лист МОН від 23.08.2017 № 1/9-450 «Щодо методичних рекомендацій для експериментальних та загальноосвітніх навчальних закладах»

Кабан Л.В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів у новій українській школі» [Електронний ресурс] / Сайт Народна освіта. Електронне наукове фахове видання – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4471

Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. - 2013. - № 6. - С. 45-57» [Електронний ресурс] /-

Режим доступу :http://elibrary.kubg.edu.ua/6327/1/Morze_N_Barna_O_Vember_V_ITNZ_6_2013_IS.pdf

Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: Навчально-методичний посібник/ Т. Сак – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – (Серія «Інклюзивна освіта»)